

Якимюк А.Д., Каземірська М.А.

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАРІОТИПУ У РОСЛИН

Буковинський державний медичний університет, Чернівці, Україна

Кафедра медичної біології, генетики та фармацевтичної ботаніки

(науковий керівник - к.б.н. Каземірська М.А.)

Актуальність. Дослідження каріологічної мінливості рослин є досить перспективним напрямком вивчення видів, адже каріотип є досить лабільним по відношенню до дії факторів зовнішнього середовища і в значній мірі обумовлює популяційну гетерогенність і екологічну пластичність видів. Каріотипічний поліморфізм сприяє підвищенню адаптаційних можливостей видів, дозволяючи їм існувати в різних екологічних нішах. А використання каріологічних показників популяцій, дозволяє оцінити ступінь реальних загроз для видів і розробити адекватні методи збереження їх генофонду.

Об'єктом дослідження обрано популяції та особини *Fritillaria montana* Hoppe (Liliaceae) на території України.

Метою роботи є виявлення мінливості особин *F. montana* на каріологічному рівні.

Матеріали і методи. Каріологічні дослідження виконані в Інституті молекулярної біології і генетики НАН України під керівництвом к.б.н. О.Г. Алхімової.

Результати. За результатами порівняльно-каріологічного вивчення хромосомних наборів різних популяцій *F. montana* встановлено, що для них характерне основне число $2n=18$. Проте, також виявлено, що для популяцій виду на північно-східній межі ареалу характерна анеуплоїдія (низхідна – $2n=9$, $2n=12$, висхідна – $2n=20$, $2n=22$, $2n=24$), а також поліплоїдія, наявність В-хромосом і фрагментація гетерохроматину.

Висновки. Отримані результати свідчать про високу адаптаційну спроможність виду на межі свого ареалу. Не виключено, що відмінність у морфології хромосом, яка проявляється на міжпопуляційному рівні, а також прояв анеуплоїдії та поліплоїдії є наслідком пристосування виду до умов середовища, дещо відмінних від умов в основній частині ареалу. Можливо, подальша географічна ізоляція і відмінність еколого-ценотичних умов росту призведе до подальшої дивергенції популяцій і можливого виникнення (саме тут, на межі природного ареалу) нових рас чи самостійних підвидів *F. montana*.

Карнась Н.О., Кривчанська М.І.

ФІТОПРОФІЛАКТИКА РОСЛИНАМИ БУКОВИНИ

Буковинський державний медичний університет, Чернівці, Україна

Кафедра медичної біології, генетики та фармацевтичної ботаніки

(науковий керівник - к.мед.н. Кривчанська М.І.)

Щорічна фітопрофілактика сприяє легшому перебігу хвороби, дозволяє уникнути ускладнень, знижує частоту загострень, може забезпечити багаторічну ремісію. Рослинні препарати більш близькі природі людини, краще переносяться й можуть прийматися тривало, діють більш м'яко, не викликаючи ускладнень. Нами проведений аналіз лікувальних властивостей 573 видів цілющих рослин Буковини та складені попередні списки лікарських рослин із застосуванням у фітопрофілактиці.

1. Рослини в харчуванні людини вживаються в якості їжі, у той самий час вони володіють низкою лікувальних ефектів. На території Буковини зростає близько 95 видів.

2. Рослини для посилення захисних (адаптогенних) властивостей організму зміцнюють імунітет та адаптивні можливості при впливі негативних чинників середовища. До цієї групи можна віднести рослини, що містять флавоноїди (327 рослин), та вітаміноносні (197 рослин).

3. Рослини для активації розумової діяльності та підвищення працездатності. До третьої групи можна віднести 95 видів рослин, які володіють тонізуючою дією.

4. Рослини – антистресори, які відновлюють стан нервової системи після негативного впливу чинників зовнішнього середовища зростають на Буковині у кількості 111 видів.

5. Застосування лікарських рослин у косметичі (мазі, рослинні масла, ефірні масла). Це найбільш чисельна група рослин, сировина з яких використовується зовнішньо.

Підводячи підсумки, можна виділити наступні рівні фітопрофілактики:

- для практично здорових людей з невеликими функціональними відхиленнями. Для них фітотерапія – профілактичний прийом лікарських форм з рослин, постійне, раціональне споживання цілющих харчових рослин; по суті це корекція здоров'я фітодієтою та фіто косметикою. Це відповідає 1, 2, та 5 спискам запропонованих лікарських рослин Буковини;

- для хворих із функціональними розладами і захворюваннями, які не перейшли в хронічну форму - лікування лікарськими рослинами, які посилюють адаптогенні властивості організму. Нами пропонується список з 206 рослин, які віднесені до 3 та 4 групи.

На території Буковини визначено 60 потенційно сировинних видів лікарських рослин, які потребують подальшого вивчення та широкого використання для оздоровлення організму та профілактики хвороб населення Буковини.